

УДК 35.073:364.2:355.3](477)

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Юник І. Г.

кандидат наук з державного управління, доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна
ORCID: 0000-0002-0985-1800

Дзюбаненко Т. І.

здобувачка освітнього ступеня магістра
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна

Публічне управління у сфері соціального захисту військовослужбовців і ветеранів війни в Україні є однією з ключових складових публічної політики, спрямованої на забезпечення гідних умов життя осіб, які виконують чи виконували особливий обов'язок щодо захисту держави. В умовах російсько-української війни ця сфера набула особливої актуальності, оскільки кількість військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх родин значно зросла, а потреби – істотно розширилися.

Ефективне публічне управління передбачає формування цілісної системи заходів, що охоплює нормативно-правове регулювання, інституційну взаємодію, фінансове забезпечення, цифровізацію послуг і розвиток спеціалізованих сервісів для цільових категорій. Основною метою публічного управління у сфері соціального захисту військовослужбовців та ветеранів війни в Україні є створення доступної, прозорої та результативної системи, яка охоплює всі ключові аспекти соціального захисту – від медичної допомоги та реабілітації до житлових програм, працевлаштування, пільг і психологічної підтримки.

Важливою тенденцією останніх років є перехід до клієнтоорієнтованої моделі управління, яка акцентує увагу на потребах конкретної людини. Прикладом такої моделі є поява таких цифрових рішень як портал Ветеран PRO, електронні кабінети, автоматизовані реєстри, які дозволяють значно скоротити бюрократію, об'єднати інформацію в одному місці та забезпечити персоналізований доступ до послуг. Для ветеранів, ветеранок та їхніх сімей створена Єдина цифрова платформа Ветеран PRO – зручний цифровий простір, створений Міністерство у справах ветеранів України для ветеранів і ветеранок; людей з інвалідністю внаслідок війни; родин загиблих Захисників і Захисниць; фахівців із супроводу ветеранів та ветеранок; представників органів місцевої влади та ветеранських організацій. Ветеран PRO – це єдиний державний портал, що впорядковує всі програми, послуги та сервіси для ветеранів, ветеранок і членів їхніх родин, які раніше були розпорознені між різними установами та вебресурсами [1]. Портал забезпечує повний, структурований та зручний доступ до інформації, створюючи єдину точку входу для взаємодії з державою.

Однією з ключових переваг порталу є консолідація всієї інформації в одному місці, що дозволяє користувачам уникати тривалих пошуків на різних сайтах. Портал надає повний огляд доступних послуг і програм та пропонує персоналізований контент, який автоматично адаптується відповідно до статусу користувача – учасника бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни чи члена родини загиблого. Завдяки чітко вибудованим покроковим маршрутам та інструкціям, користувачі можуть легко орієнтуватися в процедурах, розуміти, до кого звертатися, та уникати зайвої бюрократії. Інформація на порталі поділена за основними напрямками, серед яких: здоров'я та відновлення, соціальний захист і фінансова підтримка, житло та інфраструктура, транспорт і комунальні пільги, документи й статус, освіта та працевлаштування, податкові та адміністративні пільги, спорт і змагання, гранти та

розвиток бізнесу. Таким чином, Ветеран PRO є сучасним інструментом підтримки, який значно спрощує доступ до державних сервісів та сприяє більш ефективній інтеграції ветеранів у суспільне життя.

Система соціального захисту військовослужбовців і ветеранів формується за кількома основними напрямками:

- медичне забезпечення та реабілітація, включаючи лікування, протезування, психологічну підтримку та програми відновлення;
- соціальні гарантії й фінансова підтримка, зокрема виплати, компенсації, пенсійне забезпечення;
- житлові програми, що передбачають грошові компенсації, пільгове кредитування та інші механізми забезпечення житлом;
- освіта та працевлаштування, які створюють умови для адаптації ветеранів у мирному житті, перепідготовки та кар'єрного розвитку;
- адміністративні та податкові пільги, спрямовані на зменшення фінансового навантаження на ветеранів і їхні родини;
- підтримка сімей загиблих, що включає широкий спектр соціальних послуг і державних гарантій [1].

Реалізація цих напрямів потребує узгодженої роботи центральних і місцевих органів влади, соціальних служб, закладів охорони здоров'я, центрів зайнятості, а також партнерства з громадськими організаціями ветеранів. Важливу роль відіграє і міжнародна допомога, що сприяє впровадженню сучасних стандартів медичної, психологічної та соціальної підтримки.

На загальнодержавному рівні ключову роль у формуванні та реалізації політики соціального захисту військовослужбовців і ветеранів відіграють Верховна Рада України та Кабінет Міністрів України. Верховна Рада забезпечує нормативно-правове підґрунтя цієї політики, ухвалюючи закони, що визначають статус ветеранів, порядок надання соціальних гарантій, медичної та психологічної допомоги, реабілітаційних послуг, а також умови їхньої професійної адаптації та працевлаштування після повернення до мирного життя. Через затвердження Державного бюджету парламент визначає обсяги фінансування відповідних програм і заходів, забезпечуючи їхню сталість і ресурсну наповненість. Важливим інструментом парламентського впливу є контрольна діяльність, що дає змогу відстежувати якість виконання законодавства, оцінювати ефективність державних програм і, у разі потреби, ініціювати зміни до нормативної бази. Комітетські та парламентські слухання, тематичні робочі групи і експертні обговорення дозволяють залучати до процесу напрацювання рішень громадські організації ветеранів, фахівців, науковців і міжнародних партнерів. Крім того, Верховна Рада ратифікує міжнародні угоди та програми співпраці, що сприяють впровадженню сучасних стандартів реабілітації, протезування, психологічної підтримки та реінтеграції.

Кабінет Міністрів України забезпечує практичну реалізацію державної політики у сфері соціального захисту ветеранів, розробляючи і впроваджуючи державні та цільові програми, спрямовані на медичну, психологічну, соціальну та професійну реабілітацію захисників і захисниць. Уряд координує діяльність міністерств і відомств, відповідальних за надання різних видів підтримки – Міністерства у справах ветеранів, Міністерства оборони, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства соціальної політики, Міністерства економіки та інших. Важливим напрямом роботи Кабінету Міністрів є прийняття підзаконних актів, які визначають конкретні механізми реалізації прав і гарантій, встановлених законами, включно з порядком надання пільг, реабілітаційних послуг, психологічної допомоги та можливостей для професійного навчання. Уряд також забезпечує функціонування цифрових сервісів, які дозволяють спростити доступ ветеранів до послуг, таких як «Ветеран PRO», «Реабілітація» та інші платформи за принципом «єдиного вікна». Значну увагу Кабінет Міністрів приділяє питанням фінансування, моніторингу ефективності реалізованих програм та інтеграції в них міжнародної технічної допомоги. Партнерство з громадськими організаціями, реабілітаційними центрами, роботодавцями та освітніми закладами дозволяє уряду

забезпечувати комплексність підтримки та розширювати можливості для успішної соціальної і професійної адаптації ветеранів.

26 листопада 2025 р. під час проведення «Ветеранського дня», Кабінет Міністрів України погодив важливі законодавчі ініціативи – проекти нормативно-правових актів розроблених Міністерством у справах ветеранів України, а також вніс зміни до низки чинних урядових постанов, які стосуються забезпечення потреб і гарантій ветеранів, ветеранок, членів їхніх сімей та родин загиблих воїнів, вшанування пам'яті Захисників і Захисниць, зокрема:

- схвалено Концепцію Державної цільової програми з підтримки ветеранського підприємництва на 2026 – 2028 роки, яка допоможе державі системно розвивати ветеранське підприємництво, покращити координацію між органами влади та підтримати економічну незалежність ветеранів і ветеранок [2] для виконання Закону України «Про ветеранське підприємництво»

- погоджено проєкт Кодексу України «Про захист державності, незалежності та статус захисників держави» (Ветеранського кодексу) – комплексний документ, який має об'єднати всю систему ветеранської політики в єдине, узгоджене й сучасне законодавство;

- затверджено Порядок реалізації експериментального проєкту щодо надання послуг з корекції рубцевих змін шкіри після травм, опіків для тих, хто захищав і продовжує захищати Україну;

- оновлено Стратегію ветеранської політики на період до 2030 року та Стратегії формування системи повернення до з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року [3] тощо.

Також Урядом затверджено правову основу для розбудови мережі державних ветеранських просторів у громадах, як основного осередку надання підтримки для ветеранів і ветеранок війни, членів їхніх родин. Наразі відбувається будівництво ветеранських просторів у семи регіонах України за співфінансування Мінветеранів. Перші локації заплановано відкрити у Кривому Розі, Луцьку та Івано-Франківську вже на початку 2026 р. [3].

Міністерство у справах ветеранів України утворене 22 листопада 2018 р. як центральний орган виконавчої влади для реалізації державної політики у сфері соціального захисту, реабілітації та підтримки ветеранів війни, членів їхніх сімей і родин загиблих. Основним завданням Міністерства є забезпечення ефективної системи соціального захисту, реабілітації та інтеграції ветеранів у цивільне життя. Також зазначене Міністерство розробляє нормативно-правові акти, що визначають порядок надання статусів, пільг, соціальних і реабілітаційних послуг. Воно координує програми медичної, психологічної та фізичної реабілітації, співпрацює з реабілітаційними центрами, закладами охорони здоров'я та міжнародними партнерами. Важливим напрямом є підтримка професійної адаптації та працевлаштування ветеранів, зокрема через програми перекваліфікації та розвиток ветеранського бізнесу [4].

Міністерство забезпечує розвиток цифрових сервісів, таких як «Ветеран PRO», що надають доступ до послуг за принципом «єдиного вікна». Ще Міністерство залучає міжнародну технічну та фінансову допомогу для впровадження сучасних стандартів реабілітації та підтримки ветеранів. У своїй діяльності Міністерство прагне створити систему, яка гарантує ветеранам якісну допомогу, соціальну захищеність та можливості для успішної реінтеграції в суспільство.

Мінветеранів у справах ветеранів України підпорядковані такі організації та структури, як:

- Український ветеранський фонд, який фінансово підтримує проєкти ветеранів, сприяє розвитку ветеранського бізнесу та соціальних ініціатив;

- центри соціально-психологічної реабілітації – надають психологічну, соціальну та фізичну допомогу ветеранам і членам їхніх сімей, реалізують програми реабілітації та адаптації до цивільного життя;

- державна установа «Національне військове меморіальне кладовище», яке відповідає за організацію поховань, збереження та вшанування пам'яті загиблих Захисників і Захисниць України [5]. Зазначені підпорядковані структури дозволяють Міністерству забезпечувати

комплексний підхід до соціальної, психологічної, фінансової підтримки та увічнення пам'яті ветеранів.

Отже, публічне управління у сфері соціального захисту військовослужбовців та ветеранів в Україні поступово переходить від фрагментарної моделі до комплексної, цифровізованої та людиноцентричної системи. Це дозволяє не лише підвищити якість державних послуг, а й забезпечити повагу та підтримку тим, хто захищає українську державність і безпеку. Однак у сфері державної підтримки ветеранів залишаються суттєві проблеми, що ускладнюють реалізацію ухвалених програм і рішень. Нормативно-правова база досі містить низку суперечностей і застарілих положень, що створює труднощі під час отримання соціальних гарантій. Попри цифровізацію, багато процедур залишаються надмірно бюрократизованими, а доступ до послуг нерівномірний через недостатній розвиток ветеранської інфраструктури в громадах. Система реабілітації часто перевантажена, бракує фахівців, а черги на медичні та психологічні послуги залишаються тривалими. Додатковою проблемою є обмежені можливості для працевлаштування та професійної адаптації ветеранів. Усе це посилюється недостатньою координацією між державними органами та нерівним фінансуванням окремих напрямів підтримки.

Для покращення ситуації у сфері соціального захисту військовослужбовців та ветеранів війни в Україні доцільно спростити законодавство та процедури отримання пільг, розвивати ветеранську інфраструктуру та реабілітаційні центри з кваліфікованими фахівцями. Необхідно посилити координацію між державними органами та громадськими організаціями, розширювати програми працевлаштування та перекваліфікації, а також підтримувати розвиток ветеранського бізнесу. Також варто продовжувати цифровізацію послуг через єдині електронні платформи та впроваджувати сучасні стандарти реабілітації та соціальної підтримки за допомогою міжнародної співпраці.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Міністерства у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua> (дата звернення 25.11.2025).
2. Концепція Державної цільової програми з підтримки ветеранського підприємництва на 2026-2028 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2025 р. № 1343-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1343-2025-%D1%80#Text> (дата звернення 25.11.2025).
3. Офіційний сайт Міністерства у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua> (дата звернення 25.11.2025).
4. Положення про Міністерство у справах ветеранів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1175. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1175-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.11.2025).
5. Офіційний сайт Міністерства у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua> (дата звернення 25.11.2025).